

Aradi Vértanúk ünnepség Jászkiséren

Október 12-én a Jászkisériek Baráti Egyesülete „Kik érted haltak, Szent Világszabadság” címmel az aradi vértanúk tiszteletére rendezett ünnepségén ünnepi beszédet mondott *dr. Issekutz Sarolta* EÖGYKE elnök, eleméri és ittebei Kiss Ernő honvéd altábornagy leszármazottja. A Makovecz Imre által tervezett Művelődési Házban tartott ünnepségen az erdélyi örmények Kárpát-medencébe kerülé-

dr. Issekutz Sarolta emlékbeszéde

A jászkiséri közönség

séről, a magyar polgárosodásban betöltött szerepükről, a magyar szabadságért folytatott küzdelemben résztvevő őseinkről, köztük az aradi vértanúkról, a Kiss családról, Kiss Ernőről, mint emberről és mint hazafiról tartott előadás igen nagy

dr. Issekutz Sarolta és dr. Szabó András koszorúzásnál

sikert aratott újszerűségével. Ezt követően *dr. Szabó András* előadta Dávid Csaba: *A végső lövés után (történik 1849.10.06., 05 óra 30 perc és 05 óra 40 perc között)* c. művét, melynek hatása leírhatatlan volt. Az ünnepség koszorúzással fejeződött be a parkban a 13 aradi vértanú emlékművénél, majd baráti beszél-

A megemlékezők átvonulnak az emlékműhöz

getéssel egybekötött díszbéd várta a meghívottakat. Ismét egy alkalom, melylyel az erdélyi örménység történetét, vértanúink dicsőségét ismertethettük meg az érdeklődőkkel.

M

Kuncz Béla

Elfelejtett vértanúk* (2., befejező rész)

Még 163 esztendő elteltével is a számokkal bajlódnak a történészek, miközben sok hős már rég elfelejtődött, számtalan mártír hullott ki a nemzet emlékezetéből. Iskolások évente ismétlődő szellemi akadályversenye az aradi tizenhármak felsorolása. Tizenhármán voltak a már korábban kivégzett Nádor-huszárok; tizenhármán a pozsonyi mártírok is. De vajon hány áldozatot követelt ténylegesen az 1848–49-es szabadságharcot követő megtorlás, amely nem a nemzeti gyásznappá vált október 6-án kezdődött, s persze nem is akkor fejeződött be.

A „pozsonyi tizenhármak”

Ormai szálla volt kortársai szemében, s nem voltak túl nagy véleménnyel róla. Mártírként tisztelték, mert életét adta a magyar szabadságért, de nagyjából úgy vélekedtek erről, mint Mészáros Lázár, aki emlékirataiban úgy festi le őt (neve említése nélkül), hogy „egész élete alatt csak Haynau által történt felakasztatásakor mutatott bátorságot”.

A politikusok közül Csány László közlekedés- és közmunkaügyi minisztert és Jeszenák János báró, nyitrai és pozsonyi kormánybiztost október 10-én, a felsőház elnökét, Perényi Zsigmond bárót és a képviselőház jegyzőjét, Szacsavay Imrét október 24-én Pesten, a fapiacon, a mai Batthyány-örökmécses helyén kötél által végezték ki. Perényi neve egyetlen szabadságharc-történetből sem hiányzik, mégis 1848 „ismeretlen hősei” közé sorolható. Csány neve is keveseknek mond még valamit, pedig a dunántúli haderő, majd Erdély kormánybiztosaként fontosabb szerepet játszott az önvédelmi harcban, mint az Aradon kivégzett tábornokok némelyike. Jeszenák névéhez a lipótvári erőd magyar kézre juttatása fűződik, aminek 1849 elején volt jelentősége.

A szaktörténészek legalább 150 vértanút említenek, de csupán 147-ről vannak pon-

tos, kataszterbe rendezett adataik – mondja Hermann. Például három magyarról, akikkel Bécsben számoltak le 1848 novemberében és 1849 májusa között. Közülük kettőt is Horváth Jánosnak hívtak: egyiküket fegyverrejtegetésért, másikukat a bécsi forradalomban való tevőleges részvételért ítélték halálra. A harmadik, Melko Ferenc vasúti tisztviselő azért került a kivégzőosztag elé, mert átállásra biztatott két cs. kir. katonát. Szintén osztrák területen végeztek ki 13 huszonéves, nőtlen és gyermektelen Nádor-huszárt, kiknek csapata 1849 júniusában akart hazaszökni Linz közeléből, de elfogták és példastatuálásként „megtizedelték” őket – vörös és fekete golyók közül kellett „vakon” húzniuk.

Magyarországon 25 ember sorsa pecsételődött meg valamilyen összezapás után: rögtönítélettel küldték őket a túlvilágra. 19 vértanúnk van, kiknek nevét nem ismerjük. Őket hivatalos eljárás nélkül végezték ki.

Nincsenek megbízható adatok a bebörtönzötték pontos számáról. 550 honvédtiszt szenvedett hosszabb-rövidebb vár-, illetve vizsgálati fogságot, 800 és 1800 közé teszik a kutatók az összes rács mögé került meghurcolt számát.

Nem vált a mártírkultusz részévé a 13 pozsonyi vértanú. A XX. század elején

* Népszabadság, 2012. október 7.